

TITKÁRI BESZÁMOLÓ A MAGYARSÁGTUDOMÁNYI INTÉZETBEN FOLYÓ MUNKÁKRÓL.

Az Egyetemi Magyarisztudományi Intézet 1941 őszén működésének harmadik évét kezdte már el. A két első tanév igazgatói jelentéseiből kitűnik, hogyan igyekezett a vezetőség az egykor részletesen kifejtett programpontokat a gyakorlatban mind szélesebb s mind biztosabb alapokon valóra váltani. Az elméleti program beható tárgyalások után született meg s felölelte a magyar néptudomány minden ágát — külön volt szó benne például népművészetről, magyar életforma-, lelkialkatvizsgálatról, a világmagyarság kérdéseiről, — a gyakorlatnak azonban számolnia kellett anyagi eszközök és munkaerők korlátozott voltával, sőt azzal is, hogy mostohább tudományszakokhoz hosszú ideig egyáltalán nem kap megfelelő embereket.

A sürgős és valóban keresztülvihető tennivalók csakhamar három csoportban, a néptörténet, népnyelvészet és néprajz körül kristályosodtak ki. Gyűjtő-, feldolgozó- és kiadómunkánk ma is ezeket öleli fel.

Az Ortutay Gyula által szerkesztett Új Magyar Népköltési Gyűjtemény legutóbbi sikere a könyvnapon megjelent baranyai népmese-kötet volt (Banó István, Baranyai népmesék, Bp. 1941.); kutatóink — 5 egyetemi hallgató — azóta az ország több táját bejárták, hogy új meseforrásokat találjanak. Rendszeresen folyik a szakprofesszorok és Gunda Béla irányítása mellett a Magyar Néprajzi Atlasz gyűjtőmunkája is. Itt a néprajzi és művelődéstörténeti értékelésre alkalmas, magyar földünk műveltségi területeit és a magyar műveltségi mozgalmakat jellemző tárgyi és szellemi jelenségek térképezése a célunk. Az első füzet anyaga már együtt van: mult nyáron 14 munkatárs körzetek szerint, 700 községben, az ország egész területén dolgozott és a népi teherhordás anyagát gyűjtötte össze. 9 ösztöndíjasunk a nyár folyamán változatos szempontú népnyelvi kutatásokat végzett, 4-en pedig történeti családnévgyűjteményünkbe szolgáltatott forrásadatokat. Ez az Onomasztikon valamikor a régi történeti Magyarország minden olyan lakójának nevét fogja tartalmazni, akiről írásos emlék maradt, s topográfiai és ABC-rendben, etimológiai magyarázatokkal áll majd a néptörténet és népnyelvészet rendelkezésére.

Az intézet kiadói tevékenysége az idén elsősorban a nagyközönséggel való kapcsolat kifejlesztését, a magyarisztudomány eredményeinek széles körben való megismertetését akarta szolgálni. «Magyarságismeret» című sorozatunknak újabb kötete jelent meg: Erdei Ferenc Magyar paraszttársadalma. Az intézet tavasszal rendezett előadássorozata, mely

karácsonykor látott napvilágot (Erdély és népei, szerk. Mályusz Elemér), Erdély településtörténetéről s népeinek újkori sorsáról, kapcsolatairól szól. Inkább szakkörök számára készült «Tanya, falu, mezőváros» című sorozatunk második kötete, Áj falu zenei élete (Vargyas Lajos munkája), néprajzi és szociográfiai irodalmunk gyarapodása.

Meg kell végül emlékeznünk arról a jelentős szervezőmunkáról, mely a Ligeti Lajos ügyvezető igazgató és Pais Dezső, az intézet nyelvészeti munkáinak vezetője által október 14—15-ére összehívott Magyar Néprajzkutatói Értekezleten folyt le. Nem kétséges, hogy javaslatai minden területen éreztetik majd hatásukat. Az értekezlet összehívása abból a célból történt, hogy az országban különféle helyeken folyó néprajzkutató munkálatok résztvevői egymással érintkezésbe léphessenek s így egyrészt a területek felosztásával elejét vegyék az erőpazarlásnak, — egyazon munkába nem kezdenek majd bele többen, egymás tudta nélkül — másrészt a csak közös erőfeszítéssel elvégezhető vállalkozásokat központilag megszervezhessék. Meghívók mentek tehát valamennyi vidéki egyetem magyar néprajzkutató professzoraihoz, tanársegédekhez, számos más helyi és távollakó szakemberhez, a Magyar Tudományos Akadémiához, a Magyar Nyelvtudományi Társasághoz és az Erdélyi Tudományos Intézethez. A három ülésen valóban igen sokan jelentek meg s nem hiányoztak egy meghívott intézmény képviselői sem. Az előterjesztett határozati javaslatokat a részletes vita során hozzátoldott kiegészítésekkel egyhangúan elfogadták. Felosztották mindenekelőtt az ország területét a négy egyetem néprajzkutatói között, bizottság útján gondoskodtak az anyagi és munkaerők előteremtéséről, majd a «mit és hogyan gyűjtsünk?» alapvető kérdéseit tárgyalták pontonként, részletesen. A közös gyűjtés tárgyai elsősorban egyes néprajzi szövegek lesznek, melléktermékei pedig egy új magyar tájszótárhoz és grammatikai gyűjteményhez fognak adatokat szolgáltatni. Tervbevétték a váravárt magyar nyelvatlasz elkészítését is; a részleteket bizottság fogja kidolgozni. Megállapodtak a gyűjtők kiképzése, az anyag egységes rendezése és kiadása, valamint a hangjelölés nehéz kérdésében is, nem tévesztve szem elől utóbbinál tudományos megbízhatóság mellett a bonyolult jeleket nem ismerő nagyközönség érdekeit sem. A legközelebbi, Debrecenben tartandó értekezlet már bizonyosan számos szép eredményről számolhat majd be.

Maksay Ferenc.